

[Miljøministeren]

Som det fremgår af lovforslaget, bygger det på, at der i forsøringsudvalget har været enighed om, at den samlede udledning af svovldioxid fra kraftværkerne skal begrænses. Derfor må vi også gå ud fra, at de beslutninger, der træffes efter forhandlinger med bl.a. elselskaberne om, hvor stor en mængde svovldioxid der årligt må udledes fra kraftværkerne, overholdes af selskaberne.

Det er den ene side. Den anden side er, at af den redegørelse, som selskaberne ifølge lovforslaget hvert år skal indsende, vil det fremgå, om kvoterne overholdes. Hvis det skulle vise sig, at kvoterne ikke overholdes, vil jeg overveje at bruge mine beføjelser efter miljøbeskyttelseslovgivningen til at udfærdige generelle regler om forurening fra kraftværker. Det vil i givet fald kunne ske ved krav til svovlindholdet i de anvendte brændsler eller krav om installation af afsvovlingsanlæg. Men jeg forudser, at dette vil blive en dyrere måde at opnå en given reduktion på, og det kan elværkerne absolut ikke være interesseret i. Derfor tror jeg også, vi finder en fornuftig løsning.

Hr. Maisted mente, at forslaget egentlig burde hedde »uden for landets grænser«, da der ikke er noget reelt problem for Danmark. Hvis man – jeg gør opmærksom på, at det er uhyre svært at vurdere de økonomiske forhold ved skaderne, og jeg var inde på det under debatten, vi havde før – tager de samlede samfundsmæssige omkostninger ved materielskader i Danmark, såvel tab af forbrugsmaterialer som skader på kulturgenstande, er det skønnet til maksimalt at udgøre 1 mia kr. om året.

Men som der også er gjort opmærksom på, vil et givet dansk indgreb ikke medføre en besparelse på dette beløb, idet næsten halvdelen af den svovldioxid, der forårsager materielskaderne i Danmark, er af udenlandsk oprindelse. Ved en fjernelse af den totale danske svovldioxidudsendelse kan den maksimale danske gevinst derfor kun blive ½ mia kr. om året, men hr. Maisted, det er dog også penge.

Derudover vil jeg sige, at vi griser vore naboer og frænder i Sverige til med den forurening, vi sender derover i dag. Det er et alvorligt dansk anliggende. Vi ødelægger vore bygninger, vi har set det også nær dette sted her. For folk med luftvejsproblemer kan forureningen være alvorlig, og det er også et pro-

blem, vi må tage os af. Derfor må jeg afvise påstanden om, at det ikke er et reelt problem for Danmark også, for det er det.

Fru Anne Grete Holmsgård var inde på den meget negative modtagelse af dette forslag. Vi kan vurdere tingene forkert. Jeg er måske nok af naturen med hensyn til miljøet optimistisk. Det er jeg også med hensyn til, at vi når et resultat med det forslag, der er fremsat her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 37:

Forslag til folketingsbeslutning om maksimalt indhold af svovl i fuelolie på 1 pct. og i gasolie på 0,3 pct.

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 84).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 6, 7 og 8 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 38:

Forslag til folketingsbeslutning om installation af afsvovlingsanlæg på nye kraftværker og kraftværker med midlertidig miljøgodkendelse.

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 84).

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 39:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af svovludslip fra fjernvarmeværker og mindre kraftvarmeværker.

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 84).

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 40:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af svovludslip fra industrielle anlæg.

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 84).

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Der er vel ikke nogen her i salen, der er i tvivl om, at de fire forslag, socialistisk folkeparti har fremsat, samlet vil betyde en vidtgående reduktion af den danske svovldioxidudledning. Der er vel heller ikke nogen, der er i tvivl om, at forslagene vil koste penge. Vurderet ud fra beregningerne i forsøringsudvalgets rapport kan der blive tale om udgifter, der når op mod 25 mia kr. i perioden frem til år 2000. Til sammenligning vil det forslag, vi lige har behandlet, ligge i en størrelsesorden mellem 6 og 7 mia kr. i samme periode.

Jeg har tidligere her i eftermiddag i redøgørelsen til folketinget om forsuringen omtalt de initiativer, regeringen har taget for at nedbringe svovlforureningen og dermed også begrænse forsuringen. I forslaget, vi lige har drøftet, om begrænsningen af svovldioxidudledningen fra kraftværkerne, har jeg understreget og lagt vægt på, at vi fra dansk side alvorligt bidrager til, at forsuringen nedbringes. Jeg er helt opmærksom på, hvad der også er fremgået af den debat, vi har haft, at en større reduktion end den, regeringen her har lagt op til med disse initiativer, vil forbedre miljøet såvel herhjemme som i vore nabolande. Derfor har jeg også sympati for forslagene fra socialistisk folkeparti, men jeg mener ikke, det er rimeligt, at Danmark på nuværende tidspunkt går videre end det, regeringen har lagt op til, og jeg skal her henvise til de udtalelser, jeg er kommet med under redøgørelsesdebatten.

Men jeg vil også komme med nogle betragtninger yderligere. Forsøringsudvalget har ikke konstateret de store skader i Danmark. Jeg har nævnt nogle af dem for kort tid siden. Vi kan konstatere, at udviklingen i

en årrække er gået i den rigtige retning. Fra en svovldioxidudledning i begyndelsen af 1970erne på 570.000 t er vores udledning i 1980 begrænset til 435.000 t, og forslaget, vi lige har behandlet, skulle yderligere sætte det ned til 300.000 t. Men selv om situationen i Danmark ikke er truende, er der jo, som det er kommet frem under debatten, i en række andre lande konstateret økologiske skader, som i større eller mindre omfang skyldes forureningen med svovldioxid. Disse skader er altså af et sådant omfang, at alle lande bør tage dem alvorligt og handle derefter.

Desværre må vi konstatere, at det ikke er alle lande, der gør det, og derfor er det også et spørgsmål om, hvor store byrder Danmark alene skal bære uden international opbakning. Dermed er ikke trukket noget fra den udtalelse, jeg er kommet med før om, at Danmark bør gå i spidsen i denne sag. Norge og Sverige har som bekendt nogle af de mest forureningstruede områder. De har været med til at stille forslag om en reduktion på 30 pct., det vil sige en reduktion, der svarer til den reduktion, vi her vil gennemføre fra regeringens side. Fra disse lande har man således heller ikke ønsket på nuværende tidspunkt at gå videre end til de 30 pct. trods det, at disse lande er ramt betydelig hårdere af skaderne, end Danmark er.

Da udgangspunktet for regeringens initiativer netop er hensynet til vore nabolande, mener jeg på denne baggrund ikke, at Danmark i dag skal påtage sig den forpligtelse, som ligger i SFs forslag. Dermed er ikke sagt, at vi fra dansk side ikke skal støtte forslag, der går længere og betyder en yderligere reduktion end det, der er foreslået med de 30 pct., når vi tænker på længere sigt. Tværtimod mener jeg, at vi i de internationale organisationer aktivt skal arbejde for, at den grænseoverskridende luftforurening nedbringes også i givet fald ud over de 30 pct., der er international enighed om som et realistisk mål, men jeg kan ikke anbefale socialistisk folkepartis forslag. Når jeg ikke kan det, skyldes det således først og fremmest, at jeg finder, at regeringens forslag indebærer en mere afbalanceret løsning. Det tager hensyn til såvel nationale og internationale miljømæssige forhold omkring forsuring som til den danske samfundsøkonomi.

Erik Holst (S):

[Erik Holst]

Socialdemokratiet kan støtte de intentioner, der ligger bag ved de fire forslag, men vi er nok lidt tvivlende over for nogle af detaljerne.

Lad mig først tage beslutningsforslag nr. B 37, der forlanger et maksimalt indhold af svovl i fuelolie på 1 pct. og i gasolie på 0,3 pct. Det kan vi gå ind for uden videre, men jeg vil altid være lidt betænkelig ved, at man skulle indføre, som der står til sidst, at der ikke bliver mulighed for at dispensere fra disse miljøkrav. Selv i Vesttyskland kan man, så vidt jeg ved, i særlige tilfælde dispensere på grund af specielle forhold. Jeg kan ikke se nogen konkrete specielle forhold, der skulle muliggøre det, men på den anden side er jeg skeptisk over for på forhånd at udelukke muligheden.

Beslutningsforslag nr. B 28 om installation af afsvovlingsanlæg på nye kraftværker og kraftværker med midlertidig miljøgodkendelse vil vi selvfølgelig gerne støtte principielt, men det må vel forudsætte, at der bruges en svovlrig olie, så der er behov for disse installationer. Hvis man i givet fald tænker sig, at vi fyrede med naturgas, ville der altså ikke være behov for disse installationer. Derfor ville det være forkert at pålægge regeringen at tage de fornødne initiativer til det. Dermed være ikke sagt, at vi er imod princippet med at afsvovle røgen, selvfølgelig er vi ikke det, men vi er måske lidt imod denne meget firkantede og meget bastante måde, det udtrykkes på, men vi kan godt tilsige støtte til princippet.

Om beslutningsforslag nr. B 39 om begrænsning af svovludslip fra fjernvarmeværker og mindre kraftværker kan vi også sige, at vi principielt er tilhængere af, at man kan gennemføre det, men vi vil gerne have at vide, hvad det vil koste, og hvad det vil betyde i praksis.

Endelig vil jeg sige om beslutningsforslag nr. B 40 om afbrænding af svovl og svovlholdige forbindelser, at man selvfølgelig ikke skal kunne skille sig af med svovl på den måde. Vi kan godt se, at dette forslag hænger sammen med de tre andre forslag, hvad der også står i bemærkningerne. Principielt mener vi heller ikke, det skulle kunne gøres. Vi er vidende om, at der er et anlæg, der i givet fald skal kunne afbrænde noget svovl og den naturgas, der kommer ind fra Nordsøen.

Vi vil gerne se på det, og vi vil gerne tilsi-ge en positiv holdning til principperne, men detaljerne vil vi gerne kigge lidt nærmere på i udvalget.

Ahlmann-Ohlsen (KF):

SFs fire beslutningsforslag har alle et miljømæssigt positivt sigte, men med den økonomiske situation, der hersker i riget for tiden, er det vanskeligt for os at tilsige støtte til forslagene.

Når man lytter til debatten, er der ligesom to hovedsynspunkter, som hr. Erik Holst nævnte, den lidt bastante holdning, som SF lægger for dagen, og så den anden holdning helt ovre i den anden grøft, som hr. Maisted har været talsmand for i dag, hvor man siger, at hele forsøringsproblematikken sådan set er noget, man overhovedet ikke behøvede at beskæftige sig med. Det er noget, som jeg forstår hr. Maisted blander sammen med mange af de øvrige ting, som vi i dagligdagen får serveret fra miljøproblemernes front. Det kan være fristende at sige, at forsuring er noget, vi kan putte sammen med Hvalsø, sennepsgas, Cheminova og gifttromler og kalde et problem, som ikke er så alvorligt.

Jeg mener, man begår en fejl, hvis man undervurderer og sammenblander disse begreber, altså sammenblander nitrat og forsuring med de mindre, enkeltstående problemer, som dog i sig selv kan være slemme nok. Men man må være varsom med ligesom at feje dette her helt af bordet og sige: der er ingen problemer med hensyn til forsuring, for vi har bestemt problemer: 300.000 t svovl i luften er et problem, selv om det ikke ligger lige præcis i Danmark hele tiden.

Hvis Danmarks økonomiske situation bedres – og det er der jo mulighed for – og vi samtidig får skabt bedre teknologiske muligheder, er det klart, at det konservative folkeparti vil overveje at sætte forøgede ressourcer ind på forsøringsbekæmpelses- og forureningsbekæmpelsesområdet.

Vi vil henvise til det, vi har sagt tidligere på dagen, og skal således afvise forslagene på nuværende tidspunkt.

Sønderby (V):

Det er nok ingen overraskelse, når jeg siger, at vi afviser alle forslagene. Når man ser på datoerne, kan man måske forstå, at disse

[Sønderby]

forslag fremsættes den 24. februar, for da vidste man ikke eller kan i hvert fald hævde, at man ikke vidste, at miljøministeren ville fremsætte et forslag, og så ville man i hvert fald være sikker på, at der kom noget. Hvis det er intentionerne, må den mistro komme regeringen til gode, for den kom med forslag.

Hr. Erik Holst sagde noget om hvert enkelt forslag, det vil jeg ikke gøre. Intentionerne kan jeg ligesom hr. Erik Holst være meget enig i, men også hr. Erik Holsts afvisninger må jeg støtte.

Der tales meget om, hvorvidt man skal lave det på hvert enkelt kraftværk eller man skal lave det samlet. Jeg må stadig væk fastholde, at det lovforslag, vi lige har behandlet, og som nu er gået i udvalg, lægger op til en kvota, hvor man siger til elværkerne, at det drejer sig om en samlet forurening, og det mener jeg trods alt må være den vej, vi skal vælge.

Vi afviser som sagt forslagene. Vi har fået forsuringsrapporten, og ud fra dens konklusioner er det rigtigt, som hr. Erik Holst sagde før, at det bliver os her, der nu skal træffe afgørelsen af, hvordan vi vil klare problemerne. Det vil vi gøre med det lovforslag, som er fremsat.

Vi afviser forslagene, dels fordi de ikke er i overensstemmelse med rapporten, dels fordi de ikke er i overensstemmelse med de internationale aftaler, som man har indgået. Man bliver nødt til i denne debat at gøre sig klart, at vi har indgået aftale med nogle lande, og jeg er meget tilfreds med, at miljøministeren for svarede, at ministeriet vil prøve på at få flere lande med i aftalen, for det er vigtigt at forstå, at dette her ikke er noget, de enkelte lande skal prøve at løse selv. Vi skal være lidt foran, og det synes jeg også vi er med denne debat. Der er heller ikke ret mange her, der har afvist problemet, men vi har forskellige måder at løse det på.

Jeg mener også, det er samfundsmæssigt for dyrt. 25 mia kr. vil det komme til at koste at gennemføre dette her. Det kan man så fordele på forbrugerne, på dem, der bruger 4.000–5.000 kWh, og på dem, der bruger 15.000–20.000 kWh. Men det kommer også til at hvile på industrien, på erhvervslivet, og det skaber en skæv konkurrence.

Det alvorligste ved forslagene er måske det problem, de skaber, og som miljøministeren har været inde på flere gange, men som

vi ikke rigtig har fået svar på, heller ikke fra forslagsstillerne – det kan være, vi får at vide om lidt, hvordan fru Margrete Auken vil klare det – nemlig problemet med de, jeg tror, det var 700.000 t affald, som bliver resultatet af at gennemføre disse forslag. Vi taler om miljø, og alle partier herinde er mere eller mindre grønne, men der er jo nogle sammenhænge i det, som vi andre prøver at trække frem, og som ikke bør få nogen til at sige, at vi er imod miljø. Men der opstår jo nogle problemer – vi har allerede hørt om dem i miljøudvalget – med deponeringen af flyveaske. Det problem kan man heller ikke løse fra i dag til i morgen, men som udvalget har peget på det, bliver vi nødt til at tage fat på det også.

Med disse bemærkninger vil vi afvise forslagene, simpelt hen fordi vi mener, regeringens forslag er bedre.

Leif Hermann (SF):

Jeg kan ikke nære mig for indledningsvis lige at kommentere hr. Sønderbys bemærkning om internationale aftaler. Mig bekendt er det ikke således, at internationale aftaler forhindrer, at man gør tingene bedre; de betyder, at man skal holde sig til det minimum, som aftalen indebærer.

Der er sagt mange ting her i dag om forsuringsproblematikken, og jeg skal i forholdsvis korthed knytte nogle bemærkninger til de forslag, socialistisk folkeparti har fremsat. De adskiller sig naturligvis ikke i deres sigte fra det, der er sagt her i dag af miljøministeren. De er derimod væsentlig mere omfattende og i deres principper fundamentalt forskellige fra det, som miljøministeren har foreslået.

Udgangspunktet for vores miljøpolitik er ikke en aftale- og forhandlingspolitik, tværtimod er vores miljøpolitik forankret i troen på, at klare og entydige retsregler med få bemyndigelser både er til gavn for miljøet og i øvrigt er en tydelig forpligtelse og vejledning for forurenerne.

Vi kan faktisk ikke forene hensynet til en forsuret sø med elværkernes omkostningsbevidsthed. Disse to ting lader sig ikke forene af en nok så velmenende miljøminister, uanset om han sidder i Ottawa eller han sidder i København.

[Leif Hermann]

Dette princip er lagt til grund for de foreliggende beslutningsforslag, som i øvrigt også skal ses i sammenhæng med de beslutningsforslag, der var til første behandling i sidste uge, nemlig beslutningsforslagene nr. B 80-85 om elbesparelser. Den anden grundforudsætning er nemlig, at vi ikke kan nøjes med en enkelt ting, vi ikke kan nøjes med at sætte ind over for svovldioxidudslippet, vi er også nødt til at se på de besparelsemuligheder, der ligger i et mere rationelt elforbrug. En begrænsning i det daglige energiforbrug og en omlægning til mere miljøvenlige energityper er efter vores opfattelse både nødvendige og ønskelige og i øvrigt uden uoverstigelige problemer for produktion og betalingsbalance. Samtidig har det så væsentlige positive virkninger på beskæftigelsen.

Hvad angår de enkelte beslutningsforslag, er det forslag, der kommer tættest på miljøministerens lovforslag, beslutningsforslag nr. B 38 om installation af afsvovlingsanlæg på kraftværker. Dette forslag er, som det fremgår, treleddet og indebærer, at en række allerede eksisterende kraftværker forsynes med afsvovlingsanlæg i overensstemmelse med en planlægning, og det vil sige i overensstemmelse med en behovskonstatering. Det er klart, at der i planlægningen må indgå forsyning af disse kraftværker med alternative energikilder såsom naturgas, og det betyder, at der ikke er noget behov for afsvovlingsanlæg, når der ikke kommer svovlprodukter ud af skorstenene, behøver man naturligvis ikke afsvovlingsanlæg.

Omkostningerne ved vores forslag forekommer os ikke voldsomt store. Der er sagt, det bliver 25 mia kr., og at det går ud over både forbruget og erhvervsvirksomhederne. Ja men det er der ikke noget at gøre ved. Vil man en miljøbeskyttelse, må man også finde sig i at betale, hvad det koster. Endelig indebærer dette forslag, at elværkerne i hvert fald ikke kan læne sig tilbage og vente på, at loftet bliver nået, sådan som det også er blevet fremhævet tidligere.

Man kunne sige, at forslaget om afsvovlingsanlæg er et teknologifikeret forslag, men ser man det i lyset af kravet om elbesparelser og kravet om alternativt brændstoffertilførsel til kraftværkerne, begynder det at se anderledes ud, og så begynder den problematik, hr. Sønderby var inde på, nemlig svovlrestdeponeringsspørgsmålet, også at se

anderledes ud. Men vi kan nu engang ikke sige, at vi laver en meget spinkel begrænsning af svovldioxidudslippet fra skorstenene, og samtidig sige, at vi derved også slipper for at tage stilling til det vældige problem, der ville opstå, hvis vi stillede skrappe krav.

Beslutningsforslag nr. B 39 knytter sig naturligvis tæt til det foregående, men overlader altså rensningsmålet på 1 pct.s svovlindhold til fjernvarmeværkerne og de mindre kraftværker efter deres eget valg – med det formål at sidestille brugen af kul og olie i miljømæssig forstand.

Hvis de aktuelle udslip opfylder det krav på 1 pct., der er stillet i forslaget, er det naturligvis godt. Men forslaget skal i så fald opfattes som en garanti for, at dette niveau også overholdes. For os er det altså væsentligt, at disse værker får en forskrift, der siger: hertil og ikke længere! – selv om de allerede er der i dag.

Hvad angår beslutningsforslagene nr. B 37 og B 40, der omfatter henholdsvis fyrings- og transportbrændstof og begrænsning af udslip fra industrielle anlæg, vil vi naturligvis heller ikke udelukke, at udviklingen på disse områder er nået videre, end hvad vi kunne forudsæ, og hvad vi havde kendskab til, da beslutningsforslagene blev udarbejdet. Hvis det er tilfældet, er det selvfølgelig kun glædeligt, og igen kan man naturligvis justere forslagene og betragte dem som en garanti. Disse ting kan vi komme nærmere ind på under udvalgsarbejdet.

Beslutningsforslag nr. B 37, som handler om nedsættelse af svovlmængden i gasolie og fuelolie, er selvfølgelig det enkleste og hurtigst virkende af alle forslagene. Det vil i øvrigt samtidig bringe os på linje med den allerede eksisterende tilstand i Den tyske Forbundsrepublik og for så vidt angår gasolien også de normer, der er gældende i Holland og Frankrig.

Afslutningsvis skal jeg sige, at det ikke har været muligt for os at foretage en samlet beregning af forslagernes virkning, men vi skønner, at vi nærmer os de resultater, som forsøringsudvalget har forsøgt at angive i det, der hedder scenario 3.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale forslagene til folketingets velvillige behandling.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det er i anledning af hr. Leif Hermanns bemærkning til mig om, at vi godt kunne gøre tingene bedre end krævet i de internationale aftaler. Nu har hr. Leif Hermann ikke været her hele dagen, men vi har jo hele dagen fastslået – også med accept fra SF – at her er tale om europæiske, ja verdensomspændende problemer, og at det derfor er noget, vi skal prøve at løse sammen med andre. Det var derfor, jeg nævnte den aftale, som er indgået. Så kan man diskutere, om vi er foran, om der skal målfoto til for at afgøre, om det er os eller Sverige, der er først, eller hvem det er. Det er ikke det, der er væsentligt; det er det, at vi er med til at starte dette her.

Jeg vil også sige, at en konsekvens af, at vi skal længere frem, bliver, at forbrugerne og erhvervslivet og dermed konkurrencen kommer til at betale.

Jeg vil gerne tilbagevise påstanden om, at man læner sig tilbage, hvad enten man er politiker eller man er elselskab, og lader stå til ud fra den indstilling, at det går vældig godt, fordi der er sket en masse, siden forsøringsudvalget startede – uden at man vidste, hvad der kom til at stå i dets rapport.

Endvidere skal jeg gøre opmærksom på, at jeg ikke har sagt, at begrundelsen for, at vi ikke vil gå videre, er, at vi ikke kunne få deponeret affaldet. Jeg har bare sagt, at deponeringsproblemet er stort, og at det også er et miljøproblem. Så må man vælge, og vi støtter altså regeringens forslag, der nok skaber et deponeringsproblem, men som også tager noget af forureningen fra luften, således at vi får en løsning af begge dele i stedet for at få et kæmpeproblem med deponeringen ved, at vi løser noget mere af det andet, som hr. Leif Hermann vil med sine forslag.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Hr. Sønderby sagde faktisk, da han talte som ordfører, at forslagene ikke er i overensstemmelse med internationale aftaler, og jeg går ud fra, at hr. Sønderby dermed mener, at vi bryder internationale aftaler: det var det, jeg kommenterede.

Hvad angår deponeringsproblemet, er ministerens forslag udtryk for, at en del af skidtet deponeres oppe i luften og falder ned an-

dre steder, mens vore forslag er udtryk for, at vi så vidt muligt får det ned på jorden og undervejs må tage stilling til de deponeringsproblemer, der opstår. Det er man dog i gang med for så vidt angår flyveasken, og det er vel ikke sådan, at man skulle sige: da vi ikke kan løse det problem, er vi nødt til at sende den op i luften igen.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal til hr. Sønderby sige, at både hr. Leif Hermann og jeg har siddet i salen under hele debatten. Jeg siger det nu, fordi jeg ellers vil komme med en enkelt, jeg tror, det hedder korrektiv, bemærkning til hr. Leif Hermann, nemlig at vi faktisk ikke har behandlet forslagene om elbesparelser i sidste uge. Vi har behandlet en række andre forslag – jeg var nemlig i salen på det tidspunkt, for det var i energiregie – og det var ikke elbesparelsesforslag, men en række andre forslag fra SF, forslag, som i øvrigt fik en temmelig ublid medfart. Jeg kan så håbe på, at elbesparelsesforslagene er mere lodige. Dette være sagt helt indledningsvis.

I øvrigt vil jeg sige, at vores generelle grundholdning til de forslag, der foreligger her, er positiv, men at vi naturligvis har nogle kommentarer til og også tager afstand fra en række af enkelthederne. Vi opfatter forslagene som et led i de videre drøftelser, vi skal have, sådan at vi kan nå frem til nogle fornuftige tiltag på forsøringsområdet, og jeg synes godt, man i øjeblikket kan forestille sig, at der bliver tale om nogle kombinationer af de forskellige lovgivninger, vi her har haft på bordet, sådan at vi kan nå et positivt resultat med hensyn til forsuring, og sådan at vi mest fornuftigt får inddraget elselskaberne i denne proces.

Efter disse indledende bemærkninger skal jeg kommentere de enkelte forslag. Jeg sagde allerede under behandlingen af ministerens redegørelse, at vi mente, kravet om 1,5 pct. var for svagt. Jeg synes i øvrigt, det var interessant, at ministeren sagde, han ikke havde nogen forestilling om, at man skulle gå op på 1,5 pct. i hovedstadsområdet, samtidig med – sådan oplevede jeg det – at ministeren tilsluttede sig forsøringsudvalgets rapport, hvor jeg mener man anbefaler 1,5 pct. Men o.k., det glæder mig da, at ministeren her

[Lone Dybkjær]

siger, man ikke vil ændre for hovedstadsområdet.

Vi mener, at man skal diskutere 1 pct. over hele landet, og jeg har allerede under den tidligere debat argumenteret med hensyn til Sverige og Vesttyskland og industriens forhold til dette her.

Jeg mener derimod, det er nødvendigt, at vi diskuterer de frister, som SF har opstillet – alene af den grund, at jeg tror, det er vanskeligt at få afviklet de meget store lagre, vi jo har nu. Med det stærkt nedsatte olieforbrug, vi har, er vores lagerkapacitet jo vokset relativt, og det vil sige, at jeg simpelt hen ikke tror, vi kan afvikle den. Jeg mener i øvrigt også, det afgørende er, at der bliver nogen tid til omstilling, og derfor mener jeg, at fristen 1. oktober 1984 er alt for snæver, og at man måske skal helt hen til 1. januar 1986, sådan at der kan komme en fornuftig afvikling.

Tilbage i hele denne diskussion synes jeg der står en seriøs argumentation om, hvilke problemer vi får, hvis vi går ned til 1 pct. Det er noget med raffinaderikapacitet og -produkter og den slags, men vi har ikke fået det seriøst belyst.

Jeg har allerede givet tilslutning til det med de 0,3 pct., men det ligger jo også i ministerens redegørelse.

Endvidere mener jeg, det er nødvendigt at have en dispensation for miljøkravene i visse situationer, f.eks. i en katastrofesituation. Jeg tror, det var hr. Erik Holst, der spurgte, hvornår man kunne forestille sig det. Jeg mener, vi sagtens kan forestille os en energiforsyningskrise, hvor der er behov for en katastrofeklausul. I øvrigt er det muligt, den allerede findes i den gældende lovgivning; det kan jeg faktisk ikke huske på nuværende tidspunkt, og jeg har ikke haft lejlighed til at slå det efter.

Hvad angår beslutningsforslag nr. B 38, er vi igen positive, men vi mener, man er nødt til at se lidt på, om det er små eller store værker, og der må også være en afhængighed af, hvilken energikilde man faktisk ønsker at anvende. Hvis det viser sig, at man vil gå over til at anvende naturgas i en lang række værker, vil det selvfølgelig ikke være syndelig rimeligt også at kræve afsvovlingsanlæg. Men det er klart, at vi er nødt til at kræve afsvovlingsanlæg ved de store, nye værker, og vi mener også, man må gøre det for de

kraftværker, der har en meget lang restlevetid.

Hvad angår beslutningsforslag nr. B 39, er jeg ikke helt klar over, om det rent faktisk bliver nødvendigt i lovgivningen. Navnlig hvis vi fastsætter noget om, at svovlindholdet kun må være 1 pct. i fuelolien, og samtidig fastlægger 1,2 pct.s svovlindhold for kul også gældende for kraftværkers vedkommende, mener jeg sådan set ikke, B 39 bliver nødvendigt.

Det er klart nok, at beslutningsforslag nr. B 40 er en nødvendig følgelovgivning af de andre; det kan jo ikke være meningen, at vi ved at begrænse afbrændingen ét sted lader den foregå et andet sted.

Vi er altså enige i, at det er nødvendigt – og det betragter jeg som grundholdningen i forslagene – at konkretisere, hvor man skal sætte ind, men vi tror også, det er nødvendigt for at skabe lidt rimelighed i økonomi osv. at diskutere forslagene i sammenhæng med de generelle tiltag, vi i øvrigt planlægger, og de krav, vi i øvrigt stiller.

Maisted (FP):

Fremskridtspartiet kan ikke støtte de foreliggende beslutningsforslag. Jeg vil lige sige til hr. Ahlmann-Ohlsen, at dette ikke skyldes, at vi ikke ser, der kan være et problem, men der er efter vor opfattelse stærk uenighed om problemets størrelse, og jeg har prøvet på at fremhæve, hvad en mand som hr. Flemming Juncker, som dog må siges også at have nogen ekspertise på området, mente om tingene.

Det er et internationalt problem, og derfor finder vi det latterligt, når Danmark optræder som verdens politibetjent på dette område. Den respekt, SF viser for midlerne i den offentlige sektor ved at ville bruge 25 mia kr., gør det klart for mig i hvert tilfælde, at de ikke har gennemtænkt problemerne særlig godt. Vi har nemlig fået at vide, at vi eksporterer flere problemer, end vi importerer, og det vil sige, at disse forslag stort set ikke vil forrykke balancen væsentligt. Ca. år 2000 vil forslagstillerne nedsætte svovldioxidindholdet for 25 mia kr. fra 300.000 t til ca. 200.000 t. Hvis vi derimod får hjælp internationalt, kan det være, at tallene kommer til at se noget anderledes ud.

[Maisted]

Det anser jeg altså for et alvorligt problem, men som sædvanlig med SF regner de aldrig på konsekvenserne af de forslag, de fremsætter. De har fuld rådighed over de offentlige kasser og vores produktionsapparat, de blæser på arbejdsløshed og beskæftigelse i dette land, og så fremstår de for befolkningen som værende særdeles grønne, eller hvilken betegnelse man ellers kan give dem. Men hvem siger, at 200.000 t svovldioxidnedfald i år 2000 ikke er præcis lige så stort et problem, som når man har 300.000 t? Det er overhovedet ikke belyst ét eneste sted i deres forslag.

Vi står noget måbende over for en problemstilling af denne art, altså at man bare kræver vildt ind – offentlige udgifter, som jo selvfølgelig produktionsapparatet skal betale, på 25 mia kr. – uden ét eneste argument for, at det nytter noget det hele. Vi kan ikke støtte den form for forslag.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg skal selvfølgelig ikke blande mig i fremskridtspartiets arbejdsform, men jeg synes egentlig, det ville være et rimeligt udgangspunkt, inden hr. Maisted tog ordet heroppefra, enten i det mindste at læse opsummeringerne i forsursudvalgets redegørelse og/eller at læse SFs forslag, for der har simpelt hen været så mange indlæg fra hr. Maisted side, som kun peger i én retning, nemlig at hr. Maisted ikke engang har skimmet rapporten. Jeg siger ikke, hr. Maisted skal læse hvert ord – det er der formentlig ikke ret mange af os der har tid til – men han kunne dog i det mindste sætte sig ind i nogle af de væsentlige ting – (*Maisted*: Hvad er det for ting?) – Det er bl.a. det sidste, hr. Maisted sagde heroppefra, nemlig at det måske slet ikke hjælper en snus, hvis man nedsætter svovlforureningen fra 300.000 til 200.000 t. Det er jo noget notorisk vrøvl, og det er der jo ikke engang belæg for i forsursudvalgets redegørelse. Ét er deres konklusioner, noget andet er faktisk, hvad der er dokumentation for i selve redegørelsen.

Hvad angår de fire forslag, SF har fremsat, synes jeg, intentionerne er udmærkede, og dem kan vi støtte, men jeg har ligesom en række af de andre ordførere nogle kommentarer til selve forslagene. For det første mangler jeg på det samlede plan, at der også

bliver taget stilling til kvælstofforureningen eller kvælstofudslippet. Jeg synes, det er vigtigt, at svovludslippet bliver begrænset stærkt, men jeg synes altså også, det er vigtigt, at kvælstofudslippet bliver begrænset så meget som overhovedet muligt, og det mangler faktisk i forslagene. Jeg ved godt, at kvælstofudslippet er mindre end svovludslippet, men det udgør immervæk noget, der svarer til godt og vel halvdelen af svovludslippet, og skadevirkningerne er de samme. Derfor mener jeg, det er vigtigt for den endelige stillingtagen, at vi inddrager problemet med kvælstofudslippet og får en begrænsning af det. Jeg synes ikke, det kan være urimeligt at stille det krav, at man i det mindste må lande på nogle grænseværdier for kvælstofudslip, nox-udslip, der svarer til dem, man i dag har i Sverige, i Vesttyskland og i Holland. Det ville ikke være noget overbud i mine øjne at sætte grænsen dér, men det er en af de ting, jeg synes det er vigtigt at diskutere i det videre arbejde med hele denne problematik.

Beslutningsforslag nr. B 37 synes jeg er et udmærket forslag. Jeg vil også gerne være med til at diskutere, om der ikke skal være en dispensationsmulighed for nogle forskellige tilfælde. Jeg er altid lidt bekymret for dispensationer, fordi de ofte har en tendens til at blive brugt umådeholdent, men det er vel ikke værre, end at man kan løse problemet ved at præcisere, hvilke situationer man tænker på, hvor det kunne blive nødvendigt med en dispensation.

Om beslutningsforslag nr. B 38, der handler om installation af afsvovlingsanlæg på nye kraftværker, vil jeg sige det samme, som bl.a. fru Lone Dybkjær og hr. Erik Holst sagde, og som jeg egentlig også forstod var intentionerne i det, hr. Leif Hermann sagde, nemlig at det jo oplagt ikke er nødvendigt med afsvovlingsanlæg, hvis vi i stigende grad anvender naturgas. Jeg synes, at forslaget i sin ordlyd er formuleret lovlig firkantet, for vi kan vel blive enige om, at en af hensigterne må være, at man ikke får nogle investeringer, der i sig selv er med til at modvirke, at vi i stigende grad bruger naturgas både i fjernvarme- og kraftvarmeværkerne. Det må være vores hensigt, at man i stigende grad udnytter naturgassen, der er en renere energikilde, og som vi i øvrigt også er bundet til at aftage i en fast takt, men at vi samtidig sik-

[Anne Grete Holmsgård]

rer, at den vedvarende energi får en stigende plads i energiplanlægningen. Derfor synes jeg, SFs tekst er lidt for firkantet formuleret, men det går jeg ud fra at der er åbenhed i SF til at finde en omformulering af.

Hvad angår beslutningsforslag nr. B 39 om fjernvarmeværkerne, er det sådan set rigtigt, som fru Lone Dybkjær siger, at problemet måske ville løses af sig selv, hvis man får faste grænser ikke bare på fuelolie, men også på kullene. Jeg synes, problemet er, at det heller ikke er særlig ønskværdigt at få en situation, hvor man giver fjernvarmeværkerne et signal om, at de bare kan fortsætte med kul- og olieafbrænding, selv om man får nogle skrappe grænser for svovlindholdet i det. Jeg synes, det ville være bedre at stræbe mod, at man omstillede fjernvarmeværkerne, så de i stedet for blev naturgasfyrede. Det kan man gøre umiddelbart med de nuværende oliefyrede – det er ikke særlig besværligt – men det må nødvendigvis tage et par år, med dem, der har investeret i omlægning til kul. Men jeg mener egentlig, det kan gøres økonomisk forsvarligt inden for en meget kort tidsprofil, fordi fjernvarmeværkerne selv siger, at det ikke tager dem mere end et par år at indtjene den investering, de har foretaget.

Det sidste forslag, beslutningsforslag nr. B 40, er en naturlig følge af de andre, for selvfølgelig ville det være temmelig vanvittigt og uønskeligt, hvis man bare afbrændte svovlet et andet sted. Men hovedbudskabet med det, ud over at man selvfølgelig ønsker at begrænse svovludslippet, må være, at man siger, der skal være faste emissionsgrænser for de enkelte værker; så kan man diskutere, hvordan man bedst overholder dem. Vi må i hvert fald sikre os, at det sker på en sådan måde, at vi fremmer naturgasfyringen og den vedvarende energi. Det vil også betyde, at man får et langt mindre problem med restprodukterne, henholdsvis flyveaske og afsvovlingsprodukterne.

Nu har fru Margrete Auken allerede nævnt, at der har indsneget sig en teknisk fejl i forslagene, hvor man er kommet til at undervurdere mængden af restprodukterne, for det er jo et betydelig større problem end det, der står i bemærkningerne. Der kan ikke være nogen tvivl om, at det er uønskeligt at have disse kæmpebjerge af flyveaske og gipsprodukter, som, så vidt jeg kan se, er svære at deponere, fordi gipsen er vandoplø-

selig, men derimod kan man naturligvis diskutere, hvordan man kan genanvende det.

Jeg ved ikke, om det passer, at gipsen er ganske ufarlig, som der står i bemærkningerne. Det stiller jeg mig lidt tvivlende over for. Men selv om den ikke er ganske ufarlig, så har man dog i andre dele af verden erfaringer med at genbruge gipsen, bl.a. i Japan, hvor man genbruger en/stor del af gipsen. Det var måske en af de ting, man kunne diskutere, nemlig hvor farlige gipsprodukterne fra afsvovling er, og hvorledes de eventuelt kan genanvendes. Det har i øvrigt nogle positive virkninger på samfundsøkonomien, hvis de kan genanvendes.

Til sidst er der den diskussion, der har været ført om omkostningerne ved de her forslag. Jeg tror ikke på, at det er omkostninger af størrelsesordenen 25 mia kr. Jeg mener, at der er en udvikling, hvor der i stigende grad vil blive satset på at begrænse energiforbruget, og hvor man i stigende grad satser på vedvarende energi og på naturgas. Det vil i sig selv betyde, at investeringerne i afsvovlingsanlæg og eventuelle investeringer i genanvendelse af restprodukterne bliver mindre end de forudsætninger, man har beregnet på baggrund af forsøringsudvalgets rapport. Der har man simpelt hen taget den fremskrivning af energiforbruget, som ligger i energirederegørelsen fra 1983, og det siger trods alt noget, at den skyder næsten 30 pct. højere end Energiplan 81, når man ser på situationen i år 2000.

Så kunne man selvfølgelig sige, at vi bare skal frem til 1985, så begynder problemet at løse sig af sig selv. Det siger i sig selv noget om, at de økonomiske vurderinger i det, der hedder scenario 3 i forsøringsrapporten, nok er sat temmelig meget i overkanten af, hvad det i virkeligheden koster at gennemføre de her foranstaltninger.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Det er altid en fornøjelse at møde bedreviddende mennesker, og især fru Anne Grete Holmsgård har en evne til at optræde bedreviddende.

Jeg har altså opfattet problemet sådan, at regnvand tilsat bare den mindste smule svovldioxid giver sur reaktion. Jeg vil sige til fru Anne Grete Holmsgård: hvor står der i

[Maisted]

denne rapport, at 200.000 t svovldioxidprodukter ikke ville være et forsøringsproblem? Hvor står der i denne rapport, at 300.000 t svovldioxid er et langt alvorligere problem end de 200.000 t.? Jeg har min personlige vurdering, men jeg kan jo blive belært om, hvor det står, og om konklusionerne, for det er ikke nok, fru Anne Grete Holmsgård, bare at komme med postulater. Der skal være lidt baggrund for det, man siger.

Jeg vil godt have en præcis teknisk udredning fra fru Anne Grete Holmsgård, der klart beviser, at 200.000 t svovldioxid ikke er noget problem. Det er det, jeg har regnet mig frem til ved almindelig hovedregning ud fra SFs forslag ved en halvering og så ved at tage tallet for år 2000 og lægge det til det, vi importerer fra Østtyskland og Vesttyskland. At det ikke skulle være noget problem, fatter jeg ikke. Jeg forstår det ikke, men jeg kan jo få klar besked af fru Anne Grete Holmsgård.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Ja, hr. Maisted kan godt få klar besked. Jeg vil gerne bagefter komme med alle henvisningerne, så hr. Maisted ved, hvor han skal slå op i bogen.

Jeg har ikke sagt, at 200.000 t svovldioxid ikke er noget problem. Det kunne jeg ikke drømme om at sige. Det, jeg har sagt, er, at det i hvert tilfælde er et mindre problem end 300.000 t, og for mig er det selvfølgelig også et problem, at man sender dem et andet sted hen.

Så siger hr. Maisted: ja men hvad hjælper det hele, når de ækle østeuropæere sender så meget svovl op til os? Ja, det hjælper da bl.a. svenskerne noget. Jeg har den opfattelse, at hvis Danmark på dette område vil tage et initiativ, som er lidt mere vidtgående end det, man allerede har taget i vores nabolande, så får det faktisk en afsmitningseffekt henad vejen. Derimod, hvis man læner sig tilbage og siger, at det hele hjælper ikke noget, for de væmmelige østeuropæere ødelægger alligevel det hele for os, så kan man i hvert tilfælde være sikker på, at så sker der intet.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Fru Anne Grete Holmsgård hører kun det, hun gerne vil høre. Jeg har hele tiden og hele dagen sagt, at dette var et internationalt problem, og jeg anser altså importen af svovldioxid for at være et lige så alvorligt problem som det, vi bibeholder herhjemme, efter at vi har eksporteret. Jeg ved ærlig talt ikke, hvor fru Anne Grete Holmsgård har det fra, at det skulle være meget værre, at man havde 300.000 t svovldioxid, end at man havde 200.000 t svovldioxid. Jeg føler mig ikke overbevist om, at det er rigtigt, men det kan vi selvfølgelig få afklaret i udvalget.

Steffensen (KrF):

De 4 beslutningsforslag fra SF er både klare og entydige i deres intentioner, og man kan sige: så vidt, så godt, for så ved man jo helt klart, hvad det drejer sig om. Men jeg vil dog tillade mig at sige: hvad hjælper det, at man stiller sådanne meget ønskværdige målsætninger op, hvis ikke de har nogen muligheder for at blive gennemført? Derfor mener jeg, det er vigtigt, at man får synspunkterne kanaliseret sådan, at der kommer realiteter ud af det. Kristeligt folkeparti mener, at SFs 4 beslutningsforslag bør indgå i det udvalgsarbejde, der nu vil komme til at pågå om hele det problemkompleks, vi har drøftet i dag.

Jeg synes, man skal lægge mærke til – det nævnte miljøministeren i øvrigt i sin tale – at både Sveriges og Norges problemer er betydelig større end Danmarks, de er mere truende. At de ikke i øjeblikket har ønsket at gå videre end det, der er foreslået af miljøministeren, giver dog anledning til at overveje det rimelige i at gå så drastisk til værks, som SF foreslår her.

Vi kan på mange måder dele de intentioner, som der er i forslagene, og synes også, der er vældig gode elementer i dem, som absolut bør indgå i de videre forhandlinger og i det arbejde, der skal foregå i udvalget; det er der ingen tvivl om for os. Der er bare en væsentlig forskel på SFs holdning og kristeligt folkepartis holdning, nemlig at SF klart vil have tingene styret målrettet og centralt. Den opfattelse respekterer jeg, men jeg mener ikke, at det er den rigtige. Jeg mener, det er vigtigere – det har vi drøftet tidligere på dagen – at få baglandet med i problemerne på en sådan måde, at de ikke bare tager imod

[Steffensen]

de beslutninger, vi måtte træffe her, men også accepterer dem. Det synes jeg der er skabt baggrund for med det, vi har drøftet her i dag. Derfor synes jeg, at SFs forslag bør indgå i denne debat. De kan sikkert, det er jeg ikke et øjeblik i tvivl om, bidrage med nogle positive ting til det, som alle forhandlinger må ende med, nemlig det politiske resultat.

Jeg har lovet at hilse fra CDs ordfører, der ikke kunne være her, og sige, at CD afviser forslagene. Det vil vi ikke gøre i kristeligt folkeparti. De bør absolut med ind i det arbejde, som nu skal pågå i udvalget, og jeg tror, at det kan være med til at frugtbar gøre tingene.

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det har været en fornøjelig afslutning på debatten i dag at få disse meget positive tilkendegivelser præsenteret. Jeg tror også – det skal ministeren ikke svare på – at ministeren i grunden er glad for det, for så får han lidt penge med hjem, efter at de havde taget dem alle sammen fra ham, da de sendte ham over med denne redegørelse og det forslag – så til lykke med det, minister!

Lad det være sagt, at det er klart, at vores forslag handler om at begrænse hele vejen rundt. Det vigtigste er stadig væk besparelser, og det kan blive et svar til fru Anne Grete Holmsgård med det samme, at vi har sat det højt, for så kunne ingen komme og sige, at vi ikke havde gjort det. Det eneste sted, hvor vi ikke har været høje nok, det er fuldstændig rigtigt, er med hensyn til afsvovlingsprodukterne. Det er klart, at vi håber på et betragtelig bedre resultat, og jeg tror da også, det kan lade sig gøre, hvis viljen er til det.

Det er sagt til os fra nogle sider, at vi er nogle forfærdelig rabiater nogle, som stiller nogle skrappe krav osv. Vi har følt, at vi var nogle små, pragmatiske forsigtigpetere, der stillede nogle beskedne, beherskede forslag, hvor vi sad og så efter i forsøringsudvalgets rapport og sagde: det her ser såmænd meget rimeligt og forsigtigt ud.

Jeg vil nok sige, at hvis det her skal kaldes rabiat – det er måske den eneste forstemmede konklusion, jeg vil komme med – så var min indledende bemærkning i redegørelsesdebatten, at man kunne komme til at føle sig som en rablende utopist, når man snakkede om rent miljø, lidt for bekræftet, og det er

sorgeligt. Det her går altså stærkt. De sejre, vi får hjem, er slet, slet ikke på omdrejningsniveau med den forøgede forurening. Det ved ministeren også godt, og derfor er der ikke plads til den overdrevene beskedenhed og nøjsomhed, ministeren i sine forslag har lagt for dagen, og som adskillige andre også har lagt for dagen. Det går altså ikke. Jeg synes, at vi er alt for nøjsomme, men vi må jo være realistiske og ansvarlige, og hvad ved jeg, så derfor har vi altså lagt det her forsigtigpeteri på bordet.

De 25 mia kr., vi har hentet fra scenario 3, tror jeg er en overdrivelse. Vi har brugt tallet fra rapporten for, hvad det vil koste.

Jeg vil lige sige til hr. Maisted, som har haft svært ved at læse i dag, at det ikke er fra den offentlige sektor, det ryger. Det er udgifter, vi pålægger forbrugerne, og vi har altså nogle beregninger fra ministeren. 4 øre pr. kWh står der, og det er da noget, altså hvis det er rigtigt. Det er stadig væk ikke ret meget i forhold til det, vi står over for. Men o.k., jeg tror, det stadig væk er højt sat.

Jeg vil godt være med til at betale, hvis det er nødvendigt, men vi vil meget gerne forhandle om de her ting, og på en række områder skal vi gå andre veje, vi skal bruge svovlfattige kul, hvis de ikke kommer fra Sydafrika. Ja, hvis vi får bedre besked – dér svarede ministeren mig ikke; jeg glæder mig til at se svarene i udvalget – løser vi problemerne på andre måder. Det siger sig selv, sagt til flere ordførere, at i det omfang vi kan tvinge naturgassen ind de steder, er problemet løst. Det her kunne også betragtes som en håndsrækning til naturgasprojektet, til staklerne i D.O.N.G., som har været ved at blive rendt over ende af det underlige forslag, ministeren er sendt af sted med. Vi ville da være nogle store idioter, om vi stod og sagde, at nu skal de lave afsvovling, hvis vi tager naturgassen i stedet for.

Jeg har én ting til til ministerens bemærkninger. Det kan godt være, at jeg er meget, meget træt, og at det hele er for svært for sådan en som mig, men jeg kan stadig væk ikke se, hvor det er, vi går i spidsen. Den målsætning, vi har diskuteret i alle ender og kanter, synes jeg stadig væk ikke er imponerende. Den handler stort set kun om carte blanche til elværkerne. De konkrete forslag, man er kommet med – hvis der altså er nogen, bortset fra dem, der er fra os – er jo ef-

[Margrete Auken]

terslæb i forhold til i hvert fald Sverige og Vesttyskland. Hvor er det, vi går i spidsen? Det må vi prøve at få pindet ud.

Hr. Erik Holst vil jeg da godt takke for støtten. Jeg er stort set – det skulle gerne være fremgået af det foregående – enig i de bemærkninger, der er kommet. Jeg tror nok, at noget af det, der har grebet os i forbindelse med, at der ikke må dispenseres, er, at dispensationer ikke handler om de katastrofesituationer, fru Lone Dybkjær nævner, men om, at man sådan lige for en sikkerheds skyld sørger for, at rammerne ligger et par kilometer over, hvad der er brug for. Altså, der er givet en 2-årig dispensation til Nybroværket, skønt det ligger langt under i øjeblikket. Det er sådan nogle »for-en-sikkerheds-skyld-dispensationer«, og det bliver vi måske lidt neurotiske af, så vi kommer til at skrive, at der slet ikke må dispenseres – af bar panik – men o.k., selvfølgelig kan vi da forhandle de ting, men altså tak for opbakningen, det var meget opmuntrende.

Og så til hr. Ahlmann-Ohlsen og for den sags skyld også hr. Sønderby, skønt de udtrykte sig lidt forskelligt. Hr. Ahlmann-Ohlsen mente, at når nu Danmark fik råd, efter at vi havde fået guldregnen over os ved hjælp af den konservative politik, så ville man godt gøre noget ved miljøet. Jeg må indrømme, at det kunne ligefrem få mig til at håbe på – ja, det gør det sådan set under alle omstændigheder – at det går så godt, som regeringen siger. Jeg er lidt bekymret for miljøet, hvis det skal være afhængigt af, hvordan det nu går med regeringens politik i øvrigt. Vi kan ikke helt sammenligne omkostningerne, for det er også noget med, hvad det koster vores børn, børnebørn og oldebørn på en noget mere belastende måde end renter og afdrag, hvad jeg ikke tror at hr. Ahlmann-Ohlsen er uenig i.

Hr. Sønderby mener, at problemerne er klaret ved ministerens forslag. Det er sagt til skræk og advarsel til ministeren, for hvis man i øvrigt ved, hvad hr. Sønderby mener om de her ting, – ikke? Jeg vil lige sige, at der står ingenting i det forslag ud over det, fru Lone Dybkjær og jeg selv gjorde opmærksom på, at det er en bemyndigelseslov til hvad som helst.

Så til fru Lone Dybkjær, som igen skal have en tak. Det er altså lidt svært at gøre de radikale helt tilpas. Vi fik at vide sidste gang

med hensyn til frister – vi citerer det oven i købet for at dække os ind, af bare venlighed – at der ikke er noget, hverken teknisk eller økonomisk, der hindrer folketinget i i januar eller februar eller marts måned 1984 at vedtage et maksimalt svovlindhold på 1 pct. med ikrafttræden den 1. oktober 1984. Det er så det, vi har gjort.

Vi vil godt flytte også en sådan frist, hvis det endelig skal være, men lad os prøve at snakke om det. Jeg tror, man kan klare meget ved at tage den svovlfattige Nordsøolie og blande den op med lagerolien. Der er meget lidt, for vi er meget, meget langt nede med Nordsøolien, hvis vi begynder at bruge den og ikke bare sender det hele ud af landet. Men vi skal da gøre os umage én gang til for at prøve at blive gode venner med de radikale, så vi får de her ting igennem. Det skal ikke strande på det.

Jeg tror ikke, at der er mere, der skal bemærkes – jo, lige én ting, fru Lone Dybkjær. Det bliver sagt om f.eks. nr. B 39, at det måske ikke er en nødvendig lovgivning. Det er sikkert rigtigt, men det er heller ikke lovgivning. Der er ingenting af det her – det vil jeg meget gerne fastholde – der er lovgivning. Det kan alt sammen laves af ministeren med den eksisterende lovgivning. Det, vi kan blive bange for, hvis vi vedtager ministerens lovforslag, er, at så rabler det om ørerne på os. Hvis ministeren får lov at beholde sine krykker og sin støtte og sin opbakning, så er der en chance for, at vi kan få de her ting igennem, og det er uden lovgivning, og derfor er det heller ikke så afgørende. Vi får bare pålagt, at de ting skal respekteres.

Jeg har ikke haft meget lyst til at gå ind på hr. Maisteds betragtninger i dag, men der var alligevel én, der slog mig, ud over den med den offentlige sektor. Hørte jeg rigtigt, sagde hr. Maisted, at når det nu var sådan, at vi slap af sted med at eksportere vores problemer og det spillede så lille en rolle i udlandet, så var det jo egentlig en meget fiks måde at løse det på i stedet for alt det her. Var det det, jeg hørte at hr. Maisted sagde, at når der endelig er noget, vi kan komme af sted med at eksportere, hvorfor skal vi så ikke gøre det? Sådan kan man jo gøre den end tand værre.

Jeg tror, jeg har svaret fru Anne Grete Holmsgård med det, jeg allerede har sagt. Det er klart, at det er ting, jeg er enig i. Jeg

[Margrete Auken]

kunne ikke forstå andet, da jeg hørte det. Vores forslag nr. B 37 om svovludledningen i hovedstadsområdet er et moderat, behersket, beskedent forslag – enig. Det ville være naturligt, at vi her forlangte, at der af hensyn til miljøet blev brugt naturgas på de områder. Det gør vi altså ikke, vi har været på det moderate sted, men jeg er ikke uenig i det. Nu kan vi høre, hvad vi kan komme igennem med, noget af det i hvert fald. Selvfølgelig skal vi sigte på mere vedvarende energi, flere besparelser.

Jeg tror, det var hr. Maisted eller hr. Sønderby, der så gerne ville høre, hvordan vi ville løse problemet med deponering af affaldet fra afsvovlingen. Se, hvis vi kunne svare på det, så synes jeg, at vi skulle have en præmie, for det kan ingen svare på i øjeblikket. Som jeg sagde i min redegørelsestale, har vi sandsynligvis undervurderet det problem. Der er tale om, at man flytter problemet fra ét sted til et andet. Jeg synes stadig væk, at det er bedre at flytte det fra luften til jorden. Det er ikke løst, og jeg har flere gange i dag spurgt ministeren, om vi kunne få at vide, hvad der er af tiltag til at løse det, til at finde noget mere ud af det. Jeg har ikke fået svar, og det må være noget af det, vi borer i i udvalget. Jeg tror ikke, at der bliver gjort ret meget. Jeg kan ikke se af forskningsrapporten, at der er de store initiativer i gang for at finde ud af, hvad vi gør ved det.

Jeg er i øvrigt skeptisk over for løsninger af flyveaskeproblemerne. Det, der ikke er taget højde for i de løsningsforslag, jeg har set, og jeg ved ikke, hvor alvorligt det bliver, er, at alle de steder, hvor den cement, man vil putte flyveasken i, kommer i nærheden af grønsager – det er fra svampe til store træer – kan de sende deres små rødder ned og finde kadmium og trække det op i planten, og så får vi det enten i fødevarerne eller som løvnedfald, eller hvad ved jeg. Vi har altså et kadmiumproblem, fordi træerne eller urterne, kan det. Om der er så meget kadmium i det produkt, der lægges ud, at det har nogen betydning, ved jeg ikke, men jeg ved i hvert fald, at det, jeg her beskriver, ikke er beskrevet i de løsningsforslag, så jeg er mere end skeptisk over for alle mulige fikse forslag til at løse de problemer, vi skubber foran os.

Endelig til hr. Steffensen, som havde opdaget, hvori den afgørende forskel på SF og kristeligt folkeparti bestod. Jeg kunne bidra-

ge med adskillige yderligere opklarende bemærkninger, men vil sige, at lige dér, hvor hr. Steffensen havde fundet den, var den nu ikke. Vi ville først og fremmest havde det centralt styret, og hr. Steffensen ville have baglandet med. Ja, det kommer selvfølgelig an på, hvad man mener med baglandet, det er klart. Altså hvis man siger, at baglandet først og fremmest er forurenerne – jeg var lige ved at sige et grimt ord – så synes vi ikke, at det er så vigtigt at spørge dem. Inden for rimelighedens grænser må de kunne pålægges ting af os andre. Jeg går ud fra, at hr. Steffensen i øvrigt går ind for, at vi af og til pålægger borgerne noget i det her land – eller hvordan? Men vi vil ikke have dem med på den måde, at de skal acceptere alt, for så får vi det der tynde noget, vi bliver præsenteret for i ministerens redegørelse og i forslaget, hvor der i virkeligheden ingenting skal ske fra det bagland, som er blevet taget med på råd.

Jeg vil meget gerne vedkende mig det. Hvis det er det, der er forskellen, så vil jeg stolt tage den med mig videre ud i verden og sige, at der er altså forskellige måder at gå til værks på, hvis man vil være grøn, og nogle af dem kommer der grønnere resultater ud af end andre. I øvrigt er jeg glad for, at hr. Steffensen ikke er enig med CD, men vil tage de her ting med i udvalgsarbejdet. Det er også det, jeg et eller andet sted tror at ministeren mener, så vi kan få hjulpet det godt på vej og få en rigtig slutning ud af det her.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Det skal være en meget kort bemærkning til fru Margrete Auken. Jeg mente naturligvis, at beslutningsforslag nr. B 39 var unødvendigt. Jeg beklager, at jeg kom til at sige lovgivning, men det turde fremgå af sammenhængen, hvad det var, jeg mente.

Meget vil jeg tro om fru Margrete Auken og SF i relation til miljøspørgsmål, men at de ligefrem gør noget for at være venlige over for de radikale, det nægter jeg indtil videre at tro på af historiske grunde. Dermed være ikke sagt, at jeg ikke burde have taget højde for hr. Tage Dræbyes bemærkninger. Jeg tror faktisk, at min opfattelse var, at hr. Tage Dræbye var lidt for flot på det tidspunkt. Det er muligt, at han ikke var det.

[Lone Dybkjær]

Det er muligt, at det teknisk og økonomisk kan lade sig gøre.

Jeg gider ikke sige noget om, at rapporten er forsinket 3 måneder, så at man altid kan forskyde det de 3 måneder. Jeg sagde med vilje: et stykke tid efter. Jeg synes ikke, at det er det, diskussionen skal handle om, for hvis det er åndssvagt at lave en frist til den 1. oktober 1984 af klare økonomiske grunde og det er betydelig mere hensigtsmæssigt et år efter, så vil det ikke være afgørende for mig. Det afgørende er indholdet af de krav, vi sætter. Så kan vi efter min opfattelse diskutere tidsfristerne. Jeg synes ikke, at der, selv om hr. Tage Dræbye har sagt det, er tilstrækkelig dokumentation for, at det også er forsvarligt at gøre det.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg har et par bemærkninger til et par af ordførerne, og da de stadig er til stede i salen, vil jeg fremkomme med dem.

Den første er til fru Lone Dybkjær, som efterlyste virkningerne af at nedsætte svovlindholdet fra 1,5 til 1 pct. Der har ikke været talt om, hvilke virkninger der var af det. Det er måske værd lige at minde om, at udvalget har vurderet de økonomiske virkninger lidt og er nået frem til den konklusion, at der var tale om omkostninger af en størrelsesorden, så man ikke kunne anbefale at gå ned til 1 pct. Hvor store er de? Sådant som udvalget opgør dem, vil det at gå ned fra 1,5 til 1 pct. være næsten dobbelt så dyrt, så man må reducere det med den procentsats, der her er foreslået.

Den anden bemærkning er til ordføreren for forslagsstillerne, fru Margrete Auken, der stadig væk postulerer manglende evne til at se, hvad der kunne være af fordele og fremskridt i det forslag, vi har fremsat, også hvad der kunne være af tiltag over for elværkerne. Vil man tage det i kroner og øre, så kunne man beskedent sige, at det ligger nok omkring 6-7 mia kr. indtil år 2000, 1,3 øre pr. kWh eller rundt regnet 50 kr. pr. familie pr. år. Ja vel, det er overkommelige udgifter, men alligevel går jeg ud fra, at hverken fru Margrete Auken eller jeg er begejstrede for at skulle pålægge familierne yderligere udgifter. Der skal mod til at fremkomme med forslag, der går op til det firdobbelte af udgifterne for familierne. Når vi taler om elvær-

ker, skal vi nok, som fru Lone Dybkjær har været inde på, tænke på, at der er nogen bag, netop forbrugerne, netop familierne.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil lige sige til ministeren, at jeg synes, det var et lidt sentimentalt svar til sidst, det ved ministeren også godt, dér, hvor familien pludselig gled ind. Jeg er ikke bange for at pålægge min familie de udgifter, som er småpenge i forhold til det, jeg ellers pålægger mine børn. Hvis ministeren forestiller sig, at hans børn og børnebørn også engang skal have nogle udgifter af den slags, så er det ærlig talt i småtingsafdelingen, vi pålægger udgifter, i sammenligning med de udgifter, vi ellers pålægger de arme unger. Hvis vi endelig skal indtage det synspunkt, synes jeg nok, at det er meget uøkonomisk og en byrdefuld måde at behandle familierne på at sige, at vi ikke vil pålægge dem disse udgifter.

Leif Hermann (SF):

Nu er hr. Maisted desværre gået, men det, der får mig på talerstolen, er hr. Maisted's bemærkninger om, at socialistisk folkeparti jo bare tror, at man kan stikke hånden ned i de offentlige kasser og bruge løs, som om ingenting var hændt. Det er meget tiltalende, at hr. Maisted er begyndt at opfatte elværkernes budgetter som hørende til de offentlige kasser. Det lover jo godt, når vi i morgen skal behandle forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Jeg vil også godt kommentere spørgsmålet om den udgift, som forbrugerne i givet fald vil få ved de rensningsforanstaltninger, som vi har foreslået i disse beslutningsforslag. Miljøministeren siger, at vi skal være forsigtige med at pålægge familierne yderligere udgifter. Ja men vi bestiller ikke andet, uanset hvordan vi vender og drejer det. Hvis vi indfører afgift på boglån på bibliotekerne osv., osv., så vil det løbe op i nogle udgiftsstørrelser, der langt, langt overstiger udgifterne ved det, der har meget væsentlig betydning for beskyttelsen af vores naturlige omverden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af toldloven. (Lovforslag nr. L 16).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forbrugsafgifter. (Ændringer som følge af ændringer i toldloven samt andre ændringer). (Lovforslag nr. L 17).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 29. marts 1984, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.01
